LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Een nieuw kerkhof aan de St. Trudokerk te Meerhout
Programma van Maatregelen

E.N.A. Heirbaut
V. Vandenbussche

Colofon

Titel: Een nieuw kerkhof aan de St. Trudokerk te Meerhout. Archeologienota.
Auteur: Elly N.A. Heirbaut & Vanessa Vandenbussche
Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 751

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut
Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: juni 2023
Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van Maatregelen

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 4

2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS 5

3 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELING 6

3.1 SAMENVATTING GEPLANDE WERKEN 6
3.2 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL 7
3.3 AANBEVELINGEN 7

LIJST VAN FIGUREN 8

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de St. Trudokerk te Meerhout (gemeente Meerhout, provincie Antwerpen). Het omvat twee percelen met een totale oppervlakte van ca. 8.245 m². Binnen het terrein staat momenteel een kerk met een kerkhof.
De opdrachtgever plant het gebied deels te herinrichten, waarbij enkele graven verwijderd zullen worden (fig. 1).

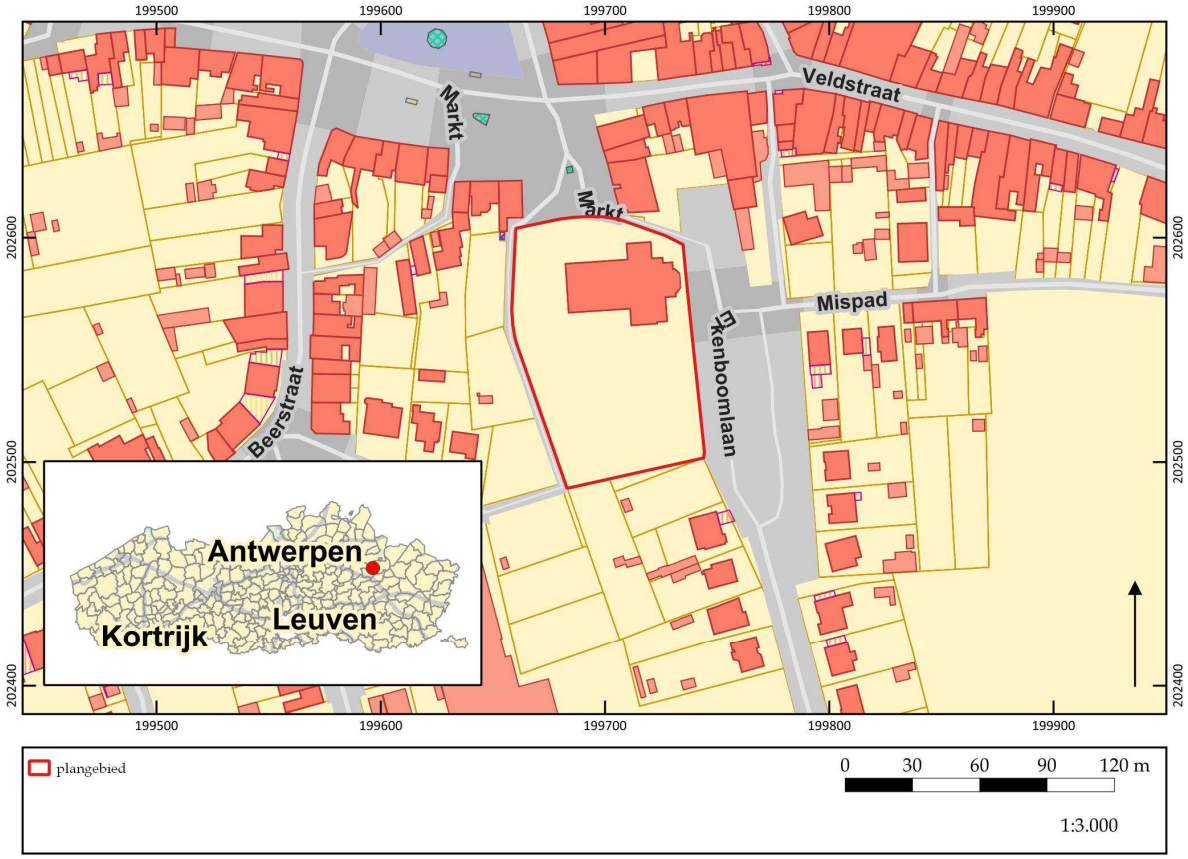

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied. ©LARES

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	St. Trudokerk, Meerhout
Ligging	kerkhof, 2450 Meerhout
Kadastrale gegevens	Meerhout, 1e afdeling, sectie B, percelen 1057 en 1056C
Bounding Box	X Y 199164.47308730066,202118.7196806191,200451.1833036478,202838.08123475508
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2023F375
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Vanessa Vandenbussche, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Termijn	juni 2023
Geplande ingreep	herinrichten kerkhof
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 8.245 m²
Oppervlakte werken	ca. 5.177 m²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, vrijgave

3 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbeveling

3.1 Samenvatting geplande werken

Vroegere werken

In 1679 ontstond een brand die de kerk volledig heeft vernield. Na deze brand is de kerk wel opnieuw heropgebouwd. In 1782 werd een nieuwe kerkhofmuur gebouwd. Het gebouw ten zuiden van de kerk is een Latijnse school die in 1861 werd afgebroken zodat het kerkhof kon uitgebreid worden. In 1892 volgde de eerste uitbreiding van het kerkhof. Deze uitbreiding gebeurde naar het westen toe. Om dit te realiseren werden enkele huizen in het westen gekocht en gesloopt. Een tweede uitbreiding werd gerealiseerd na de Tweede Wereldoorlog. Deze uitbreiding loopt naar het zuiden. Voor de graven wordt rekening gehouden met een bodemimpact tot zeker 130 cm.

Geplande werken

De opdrachtgever plant enkele grafzerken, verhardingen, rioleringen en groen te verwijderen. In de plaats wordt het terrein vergroend en worden waterpartijen, kleinere elementen en nieuwe verhardingen aangelegd. De grootste wijzigingen gebeuren ter hoogte van de tweede uitbreiding.
De verhardingen hebben een dikte van 40 cm tot 70 cm en worden hoofdzakelijk gelegd ter hoogte van de reeds bestaande verharding. Op enkele delen worden taluds van 100 cm opgetrokken. De drie wadi's hebben een diepte van 45 cm en 50 cm.
De zitbanken worden vastgeschroefd door middel van bouten en draadhulzen/pluggen in de verharding. De vuilbakken worden onder de verharding en hierbij dus ook onder het maaiveld verankerd met een betonsokkel of in schraal beton. De dikte van dit beton is niet gekend. Ter hoogte van de hoogstammen worden plantputten met boomkniepalen geplaatst. Deze worden tot 140 cm diep geplaatst. Bij de heester komen ook plantputten, maar worden ze via kluitverankering vast gemaakt. Verder worden ondergrondse verticale en horizontale irrigatiebuizen onder de heesters geplaatst. In totaal zullen deze tot op een diepte van zeker 100 cm geplaatst worden. De nieuwe gedenkstenen worden tot ca. 50 cm en 60 cm onder het maaiveld verankerd door middel van mager beton fundering.
De insectenhotels en infoborden worden tot ca. 50 cm in de grond geplaatst. De waterzuilen met een buitenkraan worden in beton gemaakt en op 60 cm diepte geplaatst.
Rond de PVC-leidingen komt een kasseibeschoeiing tot ca. 45 cm. Deze staan in verbinding met de wadi.

Algemeen kan geconcludeerd worden dat de geplande werken geen impact hebben op de archeologische resten:

- **de nieuwe verhardingen worden gelegd ter plaatse van de bestaande verharding; er is bijgevolg geen impact op het bodembestand;**
- **het verwijderen van de grafzerken heeft ook geen bijkomende impact aangezien hierna in vele gevallen het terrein slechts vergroend wordt;**

- **de kleine elementen zoals de zitbanken etc. hebben geen bijkomende impact op het bodembestand omdat deze enkel een zeer lokale en beperkte verstoring met zich meebrengen.**
- **Ter hoogte van de wadi's wordt een verstoring van de bodem tot maximaal 50 cm diepte gerealiseerd. De ligging van de wadi's komen nagenoeg volledig overeen met weg te halen grafzerken, waarbij er geweten is dat voor de aanleg van deze graven de bodem tot zeker 130 cm diepte verstoord is. Bijgevolg ligt de aanleg van de wadi's in reeds verstoorde bodem. Verder is te zien dat deze graven gelegen zijn ter hoogte van de tweede uitbreiding van het kerkhof. De oudste graven hier dateren rond ca. 1950 en hebben geen oudere voorloper. De oude kern is gelegen rond de kerk.**

3.2 Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, hoewel de huidige archeologische kennis toch nog als enigszins beperkt kan worden beschouwd. Er is weinig geweten over het plangebied en de aangrenzende terreinen, zodat onbekend is wat er zich hier aan mogelijke archeologische resten in de bodem kan bevinden. Anderzijds is gebleken dat het plangebied een archeologisch interessante situering kent naar analogie met gekende archeologische sites in de bredere omgeving en met name in verband met de middeleeuwse evolutie van Meerhout.

Verder archeologisch onderzoek zou dus meer informatie kunnen opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. **Echter hebben de geplande werken geen bijkomende impact op het bodembestand: de nieuwe verhardingen worden gelegd ter plaatse van de bestaande verhardingen, na het verwijderen van de grafzerken wordt de overgrote meerderheid van het terrein vergroend, de aanleg van de kleinere randstructuren hebben een beperkte en lokale impact op de bodem (al dan niet samenvallend met weg te halen grafzerken) en de aanleg van de wadi's gebeurt ter hoogte van weg te halen grafzerken die gedateerd kunnen worden in de tweede uitbreidingsfase rond ca. 1950 en die geen oudere voorgangers hebben.** Het kennisvermeerderingspotentieel wordt als laag ingeschat.

3.3 Aanbevelingen

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een middelhoge potentie wat betreft de periode neolithicum tot en met de middeleeuwen. **Echter hebben de geplande werken geen bijkomende impact op het bodembestand.** Verder archeologisch vooronderzoek om beter de archeologische potentie van dit terrein in te kunnen schatten wordt niet raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering. Er is geen programma van maatregelen uitgeschreven.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding
2023F375	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	onbekend	1:3.000